

РЕШЕНИЕ

№ 95

гр. Радомир, 23.05.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – РАДОМИР, IV СЪСТАВ, в публично заседание на петнадесети май през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: РОСЕН ПЛ. АЛЕКСАНДРОВ

при участието на секретаря Е.Т.З.

като разгледа докладваното от РОСЕН ПЛ. АЛЕКСАНДРОВ Гражданско дело № 20221730100987 по описа за 2022 година

Предявен е иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 146, ал. 1 и чл. 143 от Закона за защита на потребителите.

В срока за отговор на исковата молба ответното дружество „Вива Кредит“ ООД е депозирало насрещни икове срещу ищцата по първоначалния иск, които насрещни икове са с правно основание чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД, вр. чл. 430 ТЗ и чл. 86 ЗЗД.

В исковата молба се твърди, че ищцата е страна по договор за паричен заем Standart 14 № . г., подписан с ответното дружество „Вива Кредит“ ООД, по силата на който е получила в заем сумата в размер на 2000,00 лева, при ГПР от 49,37 % и годишен лихвен процент от 40,32 %. В чл. 5, ал. 2 от договора за кредит било предвидено заплащането на неустойка в размер на 838,80 лева, като по този начин общата сума, която ищцата следвало да заплати, била в размер на 3355,20 лева.

Ищцата счита, че така посочената клауза на чл. 5, ал. 2 от договора, предвиждаща дължимостта на неустойка, е нищожна поради противоречие с добрите нрави и поради това, че противоречи на нормите на чл. 143, ал. 1 и чл. 146 ЗЗП.

Сочи, че поради накърняване на добрите нрави се достигало до значителна нееквивалентност на насрещните престации по договорното правоотношение, с цел извличане на собствена изгода за кредитора. Основната цел на така посочената клауза била да доведе до неоснователно обогатяване на кредитора за сметка на кредитополучателя.

На следващо място, сочи, че оспорената клауза не е уговорена индивидуално, поради което моли съда да постанови решение, с което да прогласи за нищожна клаузата, съдържаща се в чл. 5, ал. 2 от договор за паричен заем Standart 14 № . г., сключен между Д.

Б. Г. и „Вива Кредит“ ООД поради противоречие със закона и с добрите нрави.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът е подал отговор на исковата молба, с който е изразено становище за неоснователност на предявения иск, като сочи, че за кредитора не съществувала забрана да изисква заемите, които предоставя, да бъдат обезпечени, като в разглеждания случай било дадено право на избор на заемополучателя да посочи кой вид обезпечение да предостави. Наред с това, макар ищцата да навеждала твърдения, че неустойката е уговорена в нарушение на добрите нрави, същата не излагала аргументи какъв конкретен морален принцип е бил накърнен.

Изложените в исковата молба твърдения за прекомерност на неустойката били в противоречие с принципа на свободата на договаряне, като в тази връзка заемотателят е изчислил размера на риска и неблагоприятните последици, които би претърпял в случай, че предоставеният от него паричен заем остане необезпечен.

От своя страна кредитополучателят, знаейки, че обезпечението следва да бъде предоставено в 3-дневен срок от сключването на договора, е имал възможност да забави сключването му до момента, в който е в състояние да осигури обезпечението или изобщо да не встъпва в договорни правоотношения с ответното дружество. Заемополучателят разполагал и с възможността по чл. 29 ЗПК да се откаже от договора в 14-дневен срок, за която бил информиран, но същият не се възползвал от тази възможност, от което следвало, че е взел решение да изплати начислената неустойка.

От своя страна, ответникът по първоначалния иск - „Вива Кредит“ ООД, е предявил срещу ищцата насрещен иск за осъждането ѝ да му заплати сумата от 1893,46 лева – главница по договор за паричен заем Standart 14 № . г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от датата на предявяване на насрещната искова молба – 19.12.2022 г. до окончателното изплащане на задължението и сумата в размер на 379,59 лева, представляваща договорна лихва за периода от 09.04.2022 г. до 17.12.2022 г.

В срока по чл. 131 ГПК ищцата (ответник по насрещния иск) е подала отговор, с който е противопоставено възражение за нищожност на договора за потребителски кредит, поради непосочване на приложимия лихвен процент и условията за прилагането му. В договора не било посочено изрично и какви конкретни разходи се включвали в годишния процент на разходите. Наред с това, погасителният план към договора не отговарял на изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 11 ЗПК. Излагат се твърдения за нищожност на договора за кредит и поради противоречието му с разпоредбите на чл. 11, ал. 1, т. 12 и 20 и чл. 11, ал. 2 ЗПК, тъй като в договора и погасителния план към него не се съдържа информация относно правото на потребителя при погасяване на главницата при срочен договор за кредит да получи при поискване и безвъзмездно извлечение по сметка под формата на погасителен план за извършените и предстоящи плащания. Наред с това, в договора липсвала и информация, касаеща правото на отказ на потребителя от договора, срока, в който това право може да бъде упражнено и другите условия за неговото упражняване, вкл. информация за задължението на потребителя да погаси усвоената главница и лихвата, както и за размера на лихвения процент на ден. От страна на ответника не били предоставени и общите условия,

които са неразделна част от договора за кредит.

Моли в случай, че съдът уважи предявените насрещни искове, да се извърши прихващане между присъдените суми за главница и лихва и сумата, заплатена от ищцата по договора за кредит за неустойка и такси за начислени разходи за събиране на просрочени вземания.

В съдебно заседание ищцата, редовно призована, не се явява и не изпраща представител. С писмена молба поддържа предявения иск и моли съда да постанови решение, с което да прогласи за нищожна клаузата, съдържаща се в чл. 5, ал. 2 от договор за паричен заем Standart 14 № . г., както и да отхвърли предявения насрещен иск.

Ответното дружество „Вива Кредит“ ООД, редовно призовано, не изпраща представител в съдебно заседание. С писмена молба оспорва предявения иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 146, ал. 1 и чл. 143 от Закона за защита на потребителите и моли съда да постанови решение, с което да го отхвърли като неоснователен и недоказан и наред с това да уважи предявения насрещен иск.

Съдът, като взе предвид доводите на страните и като обсъди събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, приема за установено следното от фактическа страна:

По делото е представен и приет договор за паричен заем Standart 14 № . г., сключен между „Вива Кредит“ ООД (кредитор) и Д. Б. Г. (кредитополучател), по силата на който кредиторът е предоставил на кредитополучателя в заем сумата от 2000,00 лева, която кредитополучателят се е задължил да върне на 60 бр. равни погасителни вноски, всяка в размер на 83,88 лева. Падежът на първата погасителна вноска страните са уговорили на 12.03.2022 г., а на последната – на 22.04.2023 г. Страните са уговорили следните условия по сключения между тях договор: фиксиран годишен лихвен процент – 40,32 %; годишен процент на разходите – 49,37 %; общ размер на всички плащания – 2516,40 лева. В чл. 5, ал. 1 от договора за кредит е предвидено, че кредиторът се задължава да обезпечи изпълнението на договора с едно от посочените обезпечения, а именно: предоставяне на банкова гаранция или обезпечение чрез поръчителство, като при неизпълнение на това задължение дължи на кредитора неустойка в размер 838,80 лева на основание чл. 5, ал. 2 от договора.

От заключението по изслушаната по делото съдебно – счетоводна експертиза се установява, че с предоставения потребителски кредит ответното дружество е погасило задължението на Д. Г. по друг непогасен от нея кредит в размер на 240,85 лева, като остатъкът от кредита в размер на 1759,15 лева е преведен на кредитополучателя. Според вещото лице ищцата е извършила плащания по договора в общ размер на 381,84 лева, от които платена главница в размер на 106,54 лева, платена договорна лихва в размер на 81,42 лева, платени разходи за събиране на просрочени задължения в размер на 110,00 лева и погасена неустойка в размер на 83,88 лева. Размерът на непогасеното задължение за главница се равнява на сумата от 1893,46 лева, а неизплатената договорна лихва по договора възлиза на сумата от 434,98 лева.

Съдът кредитира заключението на вещото лице като компетентно изготвено от вещо лице, в чиято безпристрастност няма основания да се съмнява.

Приетото за установено от фактическа страна обуславя следните правни изводи:

По иска с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 146, ал. 1 и чл. 143 от Закона за защита на потребителите:

По делото не е спорно, че страните са били в облигационно правоотношение по сключен договор за паричен заем Standart 14 № . г., съгласно който на ищцата е предоставен кредит в размер на 2000,00 лева. Сключеният договор за заем по своята правна характеристика и съдържание представлява такъв за потребителски кредит, поради което за неговата валидност и последици важат изискванията на специалния закон - ЗПК.

С исковата молба като предмет на процеса е въведена една клауза от договора, по отношение на която се твърди, че е нищожна, а именно клаузата на чл. 5, ал. 2, предвиждаща заплащане на неустойка от страна на кредитополучателя, която следва да бъде обсъдена, за да се прецени дали действително същата е нищожна, така както се твърди в исковата молба.

На първо място тук следва да се отбележи, че макар и поместени в индивидуалния договор с длъжника, клаузите на същия не са индивидуално уговорени по смисъла на чл. 146, ал. 2 ЗЗП. Касае се до еднотипни договори за паричен заем, върху чието съдържание потребителят не може да влияе и това е служебно известно на съда от множеството дела, по които са представени идентични контракти между същия заемодател и различни потребители. Освен това ответникът нито твърди, нито доказва условията по договора да са били уговорени с длъжника индивидуално. По тези съображения съдът намира, че същите следва да бъдат подложени на проверка за тяхната равноправност – аргумент от чл. 146, ал. 1 ЗЗП.

В глава четвърта от ЗПК е уредено задължението на кредитора преди сключването на договор за кредит да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на такъв. В съображение 26 от преамбюла на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23.04.2008 г. относно договорите за потребителски кредити изрично се сочи следното: „в условията на разрастващ се кредитен пазар е особено важно кредиторите да не кредитират по безотговорен начин или да не предоставят кредити без предварителна оценка на кредитоспособността, а държавите - членки следва да упражняват необходимия надзор с цел избягване на такова поведение и следва да приложат необходимите средства за санкциониране на кредиторите в случаите, в които те процедират по този начин“.

В този смисъл клауза, като уговорената в договора за кредит, според която се дължи неустойка в размер на 838,80 лева при необезпечаване изпълнението на договора с посочено в договора обезпечение, се намира в пряко противоречие с преследваната с целта на транспонираната в ЗПК Директива. На практика подобна уговорка прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за извършване на предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително

увеличаване на размера на задълженията. По този начин на длъжника се вменява задължение да осигури обезпечение, след като кредитът е отпуснат, като ако не го стори, дългът му нараства, т. е. опасността от свръхзадължнялост се увеличава. Всъщност замисълът на изискването за проверка на кредитоспособността на потребителя, както и изрично е посочено в чл. 16 ЗПК, е тя да бъде извършена преди сключването на договора, съответно тогава да се поиска обезпечение въз основа на изводите от проверката и едва след предоставянето му да се сключи договорът за кредит. В конкретния случай проверката за кредитоспособност е извършена въз основа на попълнен от длъжника формуляр и след като му е разрешено, е неразбираемо защо от същия се изисква да представя обезпечение и да заплаща неустойка, предварително определена по размер и разсрочена в погасителните вноски, ако не осигури такава.

На следващо място, неустойка за неизпълнение на акцесорно задължение, което не е свързано пряко с претърпените вреди (няма данни за дружеството - кредитор да са настъпили вреди от непредоставянето на обезпечение), е типичен пример за неустойка, която излиза извън присъщите си функции и цели единствено постигането на неоснователно обогатяване. Според т. 3 от Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010 г. по тълк. д. № 1/2009 г., ОСТК на ВКС, нищожна, поради накърняване на добрите нрави, е тази клауза за неустойка, уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции.

Ето защо, съдът намира, че клаузата за неустойка е нищожна, като неравноправна, а от друга страна противоречи на добрите нрави, поради което предявеният иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 146, ал. 1 и чл. 143 от Закона за защита на потребителите следва да бъде уважен.

По насрещните иски с правно основание чл. 79, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 240, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД, вр. чл. 430 ТЗ и чл. 86 ЗЗД:

Съобразно предявените насрещни иски и противопоставените от Д. Г. възражения срещу тях, съдът намира, че от значение за формиране на извод относно дължимостта на претендираната от „Вива Кредит“ ООД суми от 1893,46 лева – главница по договора за потребителски кредит и 379,59 лева – договорна лихва за периода от 09.04.2022 г. до 17.12.2022 г., е преценката за съответствие на договора за кредит с разпоредбите на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и т. 20 и ал. 2 и чл. 12, ал. 1, т. 7 - 9 от ЗПК.

Както вече беше посочено, между страните е безспорно, че между ищцата и ответника е сключен договор за паричен заем Standart 14 № . г. По делото е приложено заверено копие от договора за паричен заем. В чл. 9, ал. 3 от договора е уговорено, че при забава повече от 90 дни заемодателят може да обяви за предсрочно изискуемо цялото задължение по кредита. В разглеждания случай падежът на последната погасителна вноска е бил на 22.04.2023 г., поради което съдът не следва да обсъжда въпроса за настъпване на предсрочната изискуемост на кредита.

Видно от чл. 2, т. 5 от договора за паричен заем е, че е уговорена възнаградителна лихва за ползване на предоставената в заем сума в размер на 40,32 %, дължима от

кредитополучателя и начислявана върху остатъчния размер на главницата по кредита. Уговорената лихва е възнаграждение за ползване на известен капитал - парична сума, но волята на страните е меродавна само ако тя не надвишава най-високия размер, допустим от закона според чл. 10, ал. 2 ЗЗД, какъвто в момента не е регламентиран в нашето законодателство. Критерий за извършване преценка за това следва да бъде законната лихва, но законът не изисква тя да бъде равна на нея. С оглед изискването на закона при договаряне между страните да не се накърняват добрите нрави, следва да се приеме, че именно те налагат максималния размер, до който съглашението за плащане на възнаградителна лихва е действително. Добрите нрави са критерии за норми за поведение, които се установяват в обществото, поради това, че значителна част от хората според вътрешното си убеждение ги приемат и се съобразяват с тях. За противоречащи на добрите нрави се считат сделки, с които неравноправно се третират икономически слаби участници в оборота, използва се недостиг на материални средства на един субект за облагодетелстване на друг. Следва да се приеме, че максималният размер, до който съглашението за плащане на възнаградителна лихва е действително, е, ако тя не надвишава с повече от три пъти законната такава (така: решение № 906/30.12.2004 г. на ВКС по гр. д. № 1106/2003 г., II г. о.). В случая размерът на уговорената възнаградителна лихва е 40,32 % и при преценка на останалите данни по делото, тази уговорка се явява нищожна на основание чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД. Предвид изложеното, ответницата не дължи договорната възнаградителна лихва в общ размер на 516,40 лева. Поради това претенцията на ищеца за присъждане на договорна лихва в размер на 379,59 лева за периода от 09.04.2022 г. до 17.12.2022 г. следва да се отхвърли като неоснователна.

Идентични на горните са и изводите за сумата 110,00 лева – платена от кредитополучателя и представляваща такса за събиране на вземанията по кредита. За да се търси възстановяване на разход, следва да е обосновано и доказано реалното му извършване, но в случая липсва посочване и данни дали въобще и дали именно в този размер от 110,00 лева са направени някакви конкретни разноси по събиране на вземането - как, кога и за какви точно действия реално такива разходи са направени и платени, поради което при тази неопределеност на разхода, претендирането му в този вид отново противоречи на принципите на добросъвестност и равнопоставеност на страните, което води до недължимост от длъжника и на тях.

Тъй като цялата договорна лихва, неустойка, както и такса за събиране на вземанията по кредита, са недължими като нищожни, включително заплатените вече вноски са заплатени без основание, направените от длъжника плащания следва да се отнесат към главницата (арг. чл. 19, ал. 6 ЗПК). Доколкото по делото се установи, че заемодателят е предоставил на заемателя сумата от 2000,00 лева, длъжникът дължи да възстанови на кредитора предоставената в заем главница. От заключението по ССчЕ се установява, че заемателят е заплатил по процесния договор за паричен заем 381,84 лева, поради което незаплатена е останала сумата от 1618,16 лева – главница, до който размер предявеният иск е основателен.

По разноските:

В производството по делото ищцата е представлявана от пълномощник, на когото не е заплатила адвокатско възнаграждение и в тази връзка моли за определяне на неговото възнаграждение на основание чл. 38, ал. 2 от Закона за адвокатурата. По делото в представения договор за правна защита и съдействие от 20.10.2022 г. е посочено, че ищцата се представлява безплатно от адв. М. М. от АК - Пловдив, поради затрудненото си материално положение, което по смисъла на чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА представлява основание за оказването на безплатна адвокатска помощ. Съгласно чл. 38, ал. 2 ЗА, ако в съответното производство насрещната страна е осъдена за разноски, адвокатът има право на адвокатско възнаграждение, като съдът следва да определи възнаграждението в размер не по-нисък от предвидения в Наредбата по чл. 36, ал. 2 и да осъди другата страна да го заплати (чл. 2, ал. 2 от ЗА). В настоящия случай на основание чл. 7, ал. 2, т. 1 от Наредба № 1/09.07.2004 г., в редакцията, действала към момента на сключване на договора, възнаграждението за осъществената безплатна правна помощ по чл. 38 от ЗА следва да бъде определено в минимален размер, с оглед фактическата и правна сложност на делото.

На основание §2а от ДР на Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения адвокатското възнаграждение следва да се присъди с включен ДДС, тъй като адв. М. М. от АК - Пловдив е регистриран по ДДС, за което са представени и надлежни доказателства, а именно: удостоверение за регистрация по ДДС, така: определение № 136/26.02.2018 г. по ч. т. д. № 174/2018 г. по описа на ВКС, ТК, II т. о., определение № 490/19.09.2017 г. по ч. т. д. № 1082/2016 г. по описа на ВКС, ТК, II т. о. и пр.

Така, с оглед цената на предявения иск, се дължи възнаграждение в размер на 360,00 лева с включен ДДС.

На ответника следва да се присъдят разноски съразмерно с уважения размер на насрещния иск. Същият доказва направени разноски в общ размер на 1075,74 лева, от които 125,74 лева – внесена държавна такса, 150,00 лева – депозит за вещо лице и 800,00 лева – адвокатско възнаграждение. С писмено становище от 27.03.2023 г. процесуалният представител на ищцата е направил възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение заплатено от ответника, което съдът намира за основателно, вземайки предвид действителната правна и фактическа сложност на делото и броя проведени заседания, от една страна и от друга страна - предвидения минимален размер по чл. 7, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1 от 9 юли 2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения. В случая размерът на претендираното възнаграждение от ответника на основание сключения с адв. А. Николовска от АК - Монтана договор за правна защита и съдействие от 06.04.2023 г. е в размер на 800,00 лева, като размерът на възнаграждението следва да бъде намален до 527,31 лева.

От така посочените суми за направени разноски ищцата следва да бъде осъдена да заплати на ответното дружество сумата в размер на 571,68 лева съразмерно с уважената част от насрещния иск.

На основание чл. 38, ал. 2 ЗА ответното дружество следва да бъде осъдено да заплати на адв. М. М. от АК – Пловдив адвокатско възнаграждение в размер на 182,31 лева, с включен

ДДС съразмерно с отхвърлената част от насрещния иск.

На основание чл. 78, ал. 6 ГПК ответното дружество следва да бъде осъдено да заплати по сметка на РС – Радомир в полза на бюджета на съдебната власт държавна такса по предявения иск с правно основание чл. 26, ал. 1 ЗЗД, вр. чл. 146, ал. 1 и чл. 143 от Закона за защита на потребителите в размер на 50,00 лева.

Мотивиран от горното, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖНА клаузата, съдържаща се в чл. 5, ал. 2 от договор за паричен заем Standart 14 № . г., сключен между Д. Б. Г., с ЕГН: *****, с адрес: с. Л., общ. К., обл. Перник и „Вива Кредит“ ООД, с ЕИК: ., със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Люлин“, бул. „Джавахарлал Неру“ № 28, ет. 2, офис 73Г.

ОСЪЖДА Д. Б. Г., с ЕГН: *****, с адрес: с. Л., общ. К., обл. Перник да заплати на „Вива Кредит“ ООД, с ЕИК: ., със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Люлин“, бул. „Джавахарлал Неру“ № 28, ет. 2, офис 73Г сумата от 1618,16 лева (хиляда шестстотин и осемнадесет лева и шестнадесет стотинки) – главница по договор за паричен заем Standart 14 № . г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от датата на предявяване на насрещната искова молба – 19.12.2022 г. до окончателното изплащане на задължението, като ОТХВЪРЛЯ иска за разликата до пълния предявен размер от 1893,46 лева (хиляда осемстотин деветдесет и три лева и четиридесет и шест стотинки), както и иска за сумата от 379,59 лева (триста седемдесет и девет лева и петдесет и девет стотинки), представляваща договорна лихва за периода от 09.04.2022 г. до 17.12.2022 г., като неоснователни и недоказани.

ОСЪЖДА „Вива Кредит“ ООД, с ЕИК: ., със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Люлин“, бул. „Джавахарлал Неру“ № 28, ет. 2, офис 73Г да заплати на адв. М. В. М. от АК – Пловдив сумата от 542,31 лева (петстотин четиридесет и два лева и тридесет и една стотинки), представляваща адвокатско възнаграждение, дължимо на основание чл. 38, ал. 2 ЗА.

ОСЪЖДА Д. Б. Г., с ЕГН: *****, с адрес: с. Л., общ. К., обл. Перник да заплати на „Вива Кредит“ ООД, с ЕИК: ., със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Люлин“, бул. „Джавахарлал Неру“ № 28, ет. 2, офис 73Г сумата от 571,68 лева (петстотин седемдесет и един лева и шестдесет и осем стотинки), представляваща направени разноси по делото.

ОСЪЖДА „Вива Кредит“ ООД, с ЕИК: ., със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Люлин“, бул. „Джавахарлал Неру“ № 28, ет. 2, офис 73Г да заплати по сметка на РС – Радомир в полза на бюджета на съдебната власт сумата в размер на 50,00 лева (петдесет лева), представляваща дължима държавна такса в производството пред настоящата инстанция.

Решението подлежи на обжалване пред Пернишкия окръжен съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Радомир: _____